

POSTANOWIENIE

Dnia 6 grudnia 2023 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Zbigniew Korzeniowski (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Leszek Bielecki

SSN Jarosław Sobutka

w sprawie z odwołania I. K., M. A. i A. J.

od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w Lublinie

o przeniesienie odpowiedzialności za zobowiązania z tytułu zaległych składek,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń

Społecznych w dniu 6 grudnia 2023 r.,

zażalenia organu rentowego na wyrok Sądu Apelacyjnego w Lublinie

z dnia 6 czerwca 2023 r., sygn. akt III AUa 616/21,

**1. uchyla zaskarżony wyrok i sprawę przekazuje Sądowi
Apelacyjnemu w Lublinie do rozpoznania,**

**2. wniosek o zasądzenie kosztów postępowania
zażaleniowego pozostawia do rozstrzygnięcia w orzeczeniu
kończącym postępowanie.**

UZASADNIENIE

Sąd Okręgowy w Lublinie wyrokiem z 20 maja 2021 r. oddalił odwołania A. J., I. K., M. A. od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w Lublinie z 25 kwietnia 2017 r. i z 3 kwietnia 2018 r., obciążających odwołujących się odpowiedzialnością za niezapłacone przez stowarzyszenie K. składki na ubezpieczenia społeczne, zdrowotne, Fundusz P. i Fundusz G.. Podstawą decyzji były przepisy art. 116a, art. 107 § 1 i § 2 pkt 2 i 3, art. 108 § 1 ustawy z 29 sierpnia

1997 r. Ordynacja podatkowa w zw. z art. 31 i art. 32 ustawy z 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych. Sąd ustalił, że Klub nie regulował należności składkowych. Egzekucja składek była bezskuteczna. Materiał zebrany w sprawie Sąd Okręgowy uznał za kompletny i wystarczający. Dowodem w sprawie była także opinia biegłego z zakresu księgowości. Nie zachodziła potrzeba uzupełnienia materiału dowodowego w sprawie. Odwołania były niezasadne. Zaległości składkowe powstały w okresie sprawowania przez odwołujących funkcji członków zarządu K.. Odwołujący nie wykazali okoliczności uwalniających ich od odpowiedzialności.

Sąd Apelacyjny wskazał, że konieczne jest przeprowadzenie postępowania dowodowego w całości, dlatego uchylił wyrok Sądu Okręgowego. Płatnik składek ma osobowość prawną (art. 4 ust. 7 w zw. z ust. 6 ustawy z 25 czerwca 2010 r. o sporcie). Stowarzyszenie zwykle nie mogło prowadzić działalności gospodarczej (art. 42 ust. 1 pkt 3 ustawy z 7 kwietnia 1989 r. Prawo o stowarzyszeniach). Kwestia badania zdolności upadłościowej płatnika składek nie jest aktualna. Dalej Sąd wskazał na odpowiedzialność członków zarządu stowarzyszenia na podstawie art. 116a i art. 116 Ordynacji podatkowej. Podzielił przy tym stanowisko Sądu Najwyższego wyrażone w wyroku z 22 listopada 2012 r., I UK 229/12, iż członek zarządu stowarzyszenia nieprowadzącego działalności gospodarczej może uwolnić się od odpowiedzialności za zaległości składkowe przez wykazanie braku winy w niewszczęciu postępowania likwidacyjnego stowarzyszenia (art. 116 § 1 pkt 1 lit. b w zw. z art. 116a ustawy z 29 sierpnia 1997 r. Ordynacja podatkowa oraz w zw. z art. 31 ustawy z 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych). Gdyby zatem odwołujący się wykazali, że bez swojej winy nie podjęli dostępnych im kroków prowadzących do likwidacji stowarzyszenia, można byłoby uznać, że została spełniona przesłanka uwolnienia ich od odpowiedzialności za zaległości składkowe. Kwestia ta nie była w ogóle badana, a Sąd Okręgowy skupił się na analizie przesłanek uwolnienia się od odpowiedzialności członków zarządu bezpodstawnie uznając, iż stowarzyszenie K. miało zdolność upadłościową, dlatego konieczne stało się uchylenie wyroku Sądu Okręgowego i ponowne przeprowadzenie postępowania dowodowego w zakresie niezbędnym do rozstrzygnięcia z uwzględnieniem opisanych okoliczności. Sąd Okręgowy ustali czy

istniały podstawy do wszczęcia postępowania likwidacyjnego, czy odwołujący zgłaszali wnioski o likwidację stowarzyszenia, a jeśli nie to, czy brak wszczęcia postępowania likwidacyjnego był zawiniony przez odwołujących. W dalszej kolejności, w razie potrzeby, zbada prawidłowość ustalenia w zaskarżonych decyzjach kwot dotyczących zobowiązań za należności składkowe poszczególnych członków zarządu stowarzyszenia.

Pozwany w zażaleniu zarzucił naruszenie:

1. art. 386 § 4 k.p.c. poprzez jego błędne zastosowanie i uznanie, iż w niniejszej sprawie spełnione zostały przesłanki warunkujące możliwość wydania przez sąd odwoławczy rozstrzygnięcia o charakterze kasatoryjnym, w sytuacji, gdy brak jest podstaw do przyjęcia, iż sąd pierwszej instancji nie rozpoznał istoty sprawy,

2. art. 116 § 1 i 2 oraz art. 116a ustawy z 29 sierpnia 1997 r. Ordynacja podatkowa w zw. z art. 31 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych poprzez niezastosowanie i uznanie, iż w niniejszej sprawie koniecznym jest ustalenie przez Sąd Okręgowy czy członkowie stowarzyszenia podjęli działania w kierunku likwidacji stowarzyszenia w sytuacji, gdy w toku postępowania ustalono, że członkowie stowarzyszenia nie złożyli wniosku o otwarcie likwidacji Stowarzyszenia, organ rentowy udowodnił przesłanki do ustalenia odpowiedzialności członków zarządu stowarzyszenia a odwołujący się mimo ciężaru dowodu nie wykazali przesłanek uwalniających ich od odpowiedzialności

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zażalenie jest zasadne, gdyż nie spełnia się podstawa uchylenia wyroku Sądu pierwszej instancji z art. 386 § 4 k.p.c.

Sąd Okręgowy rozpoznał istotę sprawy. Oddalił odwołania od decyzji pozwanego z przyczyn faktycznych i materialnych.

Kwestia egzoneracji pozwala na uwolnienie od odpowiedzialności, jednak sama w sobie nie składa się na istotę sprawy.

Wszak w dwuinstancyjnym postępowaniu Sąd drugiej instancji samodzielnie ustala stan faktyczny (nawet gdy poprzestaje na materiale dotychczas zebrany –

art. 382 k.p.c.) i suwerennie stosuje prawo materialne, co oznacza, że rozstrzygnięcie może być inne niż rozstrzygnięcie Sądu pierwszej instancji. Uchylenie sprawy do ponownego rozpoznania nie może być zatem dowolne, wszak ze względów dowodowych jest to możliwe tylko wtedy, gdy wydanie wyroku wymaga przeprowadzenia postępowania dowodowego w całości (art. 386 § 4 k.p.c. *in fine*).

Wątek otwarty przez Sąd Apelacyjny nie jest wystarczający do uchylenia wyroku Sądu Okręgowego, skoro zakres faktów łączonych z potencjalną egzonercją nie jest równoznaczny z potrzebą przeprowadzenia w całości postępowania dowodowego. Egzonercja jest tylko częścią stosunku zobowiązaniowego powstającego na gruncie art. 116a w zw. z art. 116 Ordynacji podatkowej w zw. z art. 31 i 32 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych i z tej przyczyny sama w sobie nie składa się na istotę sprawy odpowiedzialności członków zarządu stowarzyszenia za niezapłacone składki na ubezpieczenia społeczne, zdrowotne, FP i FGSP, niezależnie od tego, że członek zarządu czy stowarzyszenia może już od początku postępowania wskazywać i wykazywać brak swojej odpowiedzialności za składki.

W trybie zażalenia z art. 394¹ § 1¹ k.p.c. Sąd Najwyższy co do zasady nie ocenia zarzutu materialnego, gdyż byłoby to sprzeczne z ustrojową funkcją Sądu drugiej instancji, albowiem stosowanie prawa materialnego na tym etapie to własna (suwerenna) funkcja sądu powszechnego.

Z tych motywów orzeczono jak w sentencji na podstawie art. 394¹ § 1¹ w zw. z art. 398¹⁵ § 1 zdanie pierwsze k.p.c. oraz art. 108 § 2 k.p.c. w zw. z art. 398²¹ k.p.c.

[SOP]

[a!]

